

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ В АВСТРІЇ ТА США

В умовах становлення ринкової економіки, переходу вітчизняної освіти до вимог Болонського процесу особливого значення набуває підготовка висококваліфікованих юристів-фахівців загальноєвропейського рівня, підвищення рівня їх знань, формування нового типу інтелекту, творчого мислення, вміння вільно орієнтуватись в сучасному законодавстві.

Роботодавці висувають певні вимоги до потенційних працівників, основними з яких є глибока теоретична підготовка, комунікабельність, здатність швидкого «реагування», організованість, трудова дисципліна.

Зростання попиту на висококваліфікованих спеціалістів підвищує вимоги до якості професійної підготовки юристів.

Завдання вищої освіти — не тільки надання студентам знань, умінь і навичок, а й забезпечення розвитку особистості кожного студента, розкриття його індивідуальності. Саме вища освіта має допомогти студентам розвивати вміння самостійно мислити, навчитися знаходити правильні рішення.

Майбутній фахівець має не тільки володіти низькою професійних знань, навичок, вмінь, а й творчо використовувати здобуті знання в роботі, повсякчас збагачувати їх, уміти самостійно розв'язувати конкретну проблему.

Значне збільшення попиту на юристів, престижність юридичної професії, зростання соціального замовлення на підготовку фахівців з права призвели до не завжди контрольованого збільшення кількості навчальних закладів, що готують фахівців з правознавства [1, с. 150]. Однак не всі вузи як державної, так і інших форм власності відповідають ліцензійним вимогам щодо кадрового, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення. Зазначена проблема породжує неналежну якість підготовки юристів і, відповідно, низький процент забезпеченості юридичними кадрами підприємств, установ і організацій. Досить значна їх кількість, з огляду на низьку фахову підготовку, не пристосована до підготовки конкурентноспроможних юридичних кадрів, які мали б навички та вміння вдало запропонувати себе на юридичному ринку праці.

На думку О. Кононенко, існуюча система підготовки юристів не відповідає вимогам стандартів спеціаліста [2, с. 106]. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507 «Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями» у нашій державі здійснюється підготовка юристів за спеціальністю «Правознавство». Фахівець такого напрямку повинен бути досить широко профільним. Крім того, сучасний стан розвитку ринкових відносин обумовлюють необхідність побудови навчального процесу у вузах, які здійснюють підготовку юристів, з урахуванням спеціалізації, що дозволило б розкрити потенційні можливості кожного студента і забезпечити високий рівень професійної підготовки.

Водночас, відкритою залишається проблема самостійної роботи студентів, здобуття практичних навичок.

Привертають увагу певні особливості юридичної освіти у окремих країнах. Так, головною відмінною рисою юридичної освіти у США порівняно з абсолютною більшістю країн світу є те, що для вступу до юридичних шкіл треба, по-перше, вже пройти чотирирічну підготовку в коледжі або університеті (навіть не обов'язково гуманітарному); по-друге, мати науковий ступінь не нижче магістра філософії або магістра мистецтв (MPh, MA); по-третє, мати високий середній бал за час навчання у коледжі чи університеті (GPA); по-четверте, мати високу підсумкову оцінку при тестуванні у правничій школі (LSAT) [3, с. 158, 159]. Як зазначає Дж. Бернхем, два останні показники визначають можливості кандидата навчатися у правничій школі обраного ним рівня [4, с. 130]. Вступний тест LSAT допомагає правничим школам відібрати найбільш здібних студентів. Тест передбачає перевірку загальної грамотності, вміння вирішувати стандартні логічні завдання і орієнтуватися в нетривіальних ситуаціях, що вимагають критичного осмислення.

Таким чином, для одержання юридичного фаху існують особливо підвищені вимоги щодо освітнього та інтелектуального рівнів кандидатів. Крім того, існує ще кілька обтяжуючих чинників, не вказаних Дж. Бернхемом, — дуже висока навіть для Америки плата за навчання (від 15 до 25 тис. доларів на рік залежно від престижу школи; надважкий режим навчання (вже студенти першого курсу крім академічних занять виконують «чорну» роботу в підготовці до розгляду судових справ); нарешті, за відсутності системи державного розподілу випускників кожен з них має покладатися на власні здібності при працевлаштуванні.

Що стосується юридичної освіти в Австрії, вона має два ступені. Спочатку вивчається курс правознавства на одному з п'яти юридичних факультетів. Після цього передбачено проходження практики в поза університетських установах. При цьому так звана судова практика виконує функцію переходу від університетської підготовки до практичної роботи [5, с. 124].

Передумовою вивчення курсу правознавства є складання іспиту на «атестат зрілості» (так званої матури) в одній із шкіл.

З 1981 р. курс правознавства поділено на дипломне навчання й докторантуру. Передумовою для професійної діяльності є дипломне навчання, яке поділено на два етапи, кожен з яких закінчується складанням однієї частини поділеного дипломного іспиту. Дипломне навчання триває не менше восьми семестрів. Магістр правознавства може продовжити навчання в докторантурі, яке має на меті розвиток навичок самостійної роботи в галузі юриспруденції. Навчання в докторантурі закінчується щонайменше складанням так званого рїгорозума — іспиту на ступінь доктора, та захистом дисертації. Навчання в докторантурі не є передумовою для отримання роботи за фахом.

Розумна імплементація наведених особливостей підготовки юристів у інших країнах у навчальний процес підготовки вітчизняних фахівців юристів буде сприяти, на наш погляд, не тільки засвоєння майбутніми фахівцями певної суми професійно необхідних знань, а й виховання вмінь і навичок аналітичного і творчого мислення.

Література

1. *Рогачов С.* Державі потрібні висококваліфіковані юристи // *Право України.* — 2005. — № 11. — С. 150—152.
2. *Кононенко О.* Шляхи вдосконалення процесу підготовки юристів на сучасному етапі // *Право України.* — 2001. — № 5. — С. 106—109.
3. *Титов В.* Логічна підготовка юристів у США // *Вісник Академії правових наук України.* — 2004. — № 1. — С. 158—168.
4. *Бернхем В.* Вступ до права та до правової системи США, — К., 1999. — С. 130.
5. *А. Андрощук.* Система судочинства в Австрії: загальні засади, професійна підготовка юристів // *Юридичний журнал.* — 2003. — № 3. — С. 124—130.